

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Альтернативні способи вирішення спорів»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 Право

Спеціальність – 081 Право

Освітня програма – Право

Форма навчання – денна, заочна

Компонент освітньої програми – вибіркова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

У межах зазначеної дисципліни студенти вивчають законодавство, за допомогою якого відбувається правове регулювання недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), завдяки чому істотно розвантажується державна судова система України. Здобувачі вищої освіти також мають змогу ознайомитись зі способами, методами, процедурами різних недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), зокрема за допомогою медіації, третейських судів як в очному режимі, так і в режимі онлайн (англ. Online Dispute Resolution, ODR). За допомогою недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів можуть залагоджуватись правові конфлікти, що виникають в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, а також між фізичними особами. Підсумковий контроль – екзамен.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» є опанування та засвоєння здобувачами освітнього ступеня «бакалавр» теоретичних знань щодо законодавчих норм, у яких закріплені основні поняття, способи, методи, процедури різних недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), які можуть виникати в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, а також між фізичними особами.

Завдання навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів»: ознайомлення з нормативно-правовою базою, що закріплює поняття, способи, методи, процедури різних недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), які можуть виникати в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, а також між фізичними особами.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з

розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК.15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

ПРН 1.Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 7. Скласти та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН11. Мати базові навичи риторики.

ПРН12. Донести до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» здійснюється у одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

Загальна оцінка за залік визначається як сума поточного контролю (до 100 балів)

В разі дистанційного (віддаленого) навчання семестровий залік здійснюється у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри здобувач вищої освіти може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо. Оприлюднення результатів екзамену проводиться публічно.

Політика оцінювання– передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням:

<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ.

Поняття та значення альтернативних способів вирішення спорів, місце в механізмі захисту прав та інтересів особи. Виникнення та розвиток альтернативних способів вирішення спорів. Генеза української моделі альтернативних способів вирішення спорів. Зарубіжний досвід альтернативних способів вирішення спорів. Класифікація альтернативних способів вирішення спорів і сфера їхнього застосування.

Тема 2. ПОСЕРЕДНИЦТВО ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Поняття та характерні ознаки переговорів. Види та стилі переговорів. Переговорний процес та оформлення його результатів. Претензійний порядок урегулювання спорів як особливий вид переговорів.

Тема 3. ПЕРЕГОВОРИ ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ.

Поняття, значення та види посередництва як способу альтернативного вирішення спорів. Фасилітація як вид посередництва.

Тема 4. МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ.

Поняття, ознаки та функції медіації як способу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів. Моделі та види медіації. Основні принципи медіації. Процедура здійснення медіації. Рішення за результатами медіації та його виконання.

Тема 5. ІНШІ СПОСОБИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ, СУМІЖНІ ІЗ МЕДІАЦІЄЮ.

Консиліація як вид посередництва. Collaborative Law як самостійний альтернативний спосіб урегулювання цивільно-правових спорів.

Тема 6. АРБІТРАЖ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ.

Поняття та правова природа третейських судів. Принципи організації та діяльності третейського суду. Правове регулювання створення та діяльності третейського суду. Компетенція третейських судів. Третейська угода: поняття, види, зміст, порядок і правові наслідки укладення. Поняття третейського розгляду цивільно-правового спору та його стадії. Поняття рішення третейського суду та особливості його виконання. Міжнародний комерційний арбітраж: поняття та правова природа. Повноваження міжнародного комерційного арбітражу. Розгляд справ міжнародним комерційним арбітражем. Оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу. Визнання та приведення до виконання арбітражних рішень.

Тема 7. КОМБІНОВАНІ СПОСОБИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ.

Загальна характеристика комбінованих способів альтернативного вирішення спорів. Мед-арб (med-arb, co-med-arb). Міні-суд (mini-trial). Рада з урегулювання спорів. Електронне вирішення спорів. Нейтральне встановлення фактів (neutral fact finding). Інститут омбудсмена (ombudsman). Інші види комбінованих способів альтернативного вирішення спорів.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи і форми навчання

- 1. Словесні методи** – лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту;
- 2. Наочні методи** – ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.
- 3. Метод навчання за рівнем пізнавальної активності** - пояснювально-ілюстративний метод, метод відтворення, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.
- 4. Практичні методи** – виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань і тестів, ділові ігри, презентації, реферати.
- 5. Усне опитування** (індивідуальне, аналіз відповідей студентів).
- 6. Письмова аудиторна та позааудиторна практична перевірка** – аналіз розв'язків ситуативних завдань і тестів шляхом застосування господарського законодавства, аналіз рефератів, доповідей, презентацій.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація, екзамен.

Форми контролю: усна, письмова, комбінована.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перекладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу викладачів, які забезпечують курс, за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових контрольних робіт та екзаменів заборонені. Користування мобільними пристроями допускається лише з дозволу викладача під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела.

Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально в дистанційному режимі (у онлайн формі за погодженням із деканом факультету і лектором курсу).
------------------------------------	--

Рекомендована література Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436 –IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Господарський процесуальний кодекс: Закон України від 06.11.1991 р. №1798-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
6. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
7. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. №755-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
10. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. №1576.-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
11. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003р. №1087. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>
12. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print1443084703352445>

Основна

1. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів : підручник / за ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фенікс, 2021. 344 с.
2. Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / М. Я. Білак, Ю. Д. Притика, О. М. Спектор, М. М. Хоменко; за заг. ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.

3. Амеліна А. С., Колокольна Н. С. Медіаційні угоди (договори) щодо вирішення сімейних спорів. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 2. С. 99–102. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/27.pdf (дата звернення: 01.10.2020).
4. Апалькова І. С. Окремі аспекти реалізації принципу добровільності в процедурі медіації в Україні. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2019. № 3. С. 82–92.
5. Березніцький Д. А. Консилідація як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ. Порівняльно-аналітичне право. 2020. №. 1. С. 147–150. URL: <http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1-1.pdf> (дата звернення: 01.10.2020).
6. Бліхар М. Медіація як спосіб вирішення адміністративних спорів. Підприємство, господарство і право. 2020. № 10. С. 78–82.
7. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Врегулювання спору за участю судді: проблеми та перспективи застосування. Університетські наукові записки. 2018. № 67-68. С. 62–70.
8. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України. Приватне право і підприємництво. 2009. Вип. 8. С. 162–165.
9. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Медіація: перспективи впровадження в Україні. Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація. 2012. № 11. С. 186–188.
10. Бондарчук Н. В., Мамчур С. М. Медіація та фасилітація як позасудові засоби вирішення спорів: поняття та відмінність. Часопис Київського університету права. 2018. № 2. С. 145–150.
11. Бондарчук Н., Мошківська Н. Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2020 № 6. С. 11–15.
12. Бортнікова А. Г. Медіаційна угода, укладена за результатами вирішення публічно-правового спору в рамках позасудової медіації. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6. Том 2. С. 77–80. 1
13. Бортнікова А. Г. Щодо правового статусу медіатора. Порівняльноаналітичне право. 2015. № 4. С. 219–222. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/07/4_2015.pdf (дата звернення: 01.10.2020).
14. Бурова Л. І. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері права інтелектуальної власності. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 4. С. 107–110.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).
2. Електронні інформаційні ресурси:
  - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>;
  - Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.

Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua.

Офіційний сайт Базы українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com.